

Malgrat controlar l'economia mundial, Japó depèn dels seus deutors

¡Molt fràgil!

El sistema financer nipó controla el sector bancari mundial, és líder en inversions a l'estranger i domina el mercat de divises. Així i tot, el seu futur depèn de la fortalesa dels seus deutors, principalment Estats Units. La tactica japonesa es diu estrènyer sense ofegar.

Durant els últims deu dies la Borsa de Tòquio ha trontollat, i des de Wall Street fins al darrer racó financer del món tots han girat els ulls cap al Japó clamant al cel per la bona salut de l'Imperi del Sol Naixent.

No en va, l'evolució de l'economia japonesa al llarg de les dues darreres dècades ha estat tant vertiginosa que actualment s'ha convertit en l'eix sobre el qual giren bona part de les operacions internacionals de capitals. La Borsa de Tòquio ha estat una mena de jutge de pau des que l'octubre de 1987 va resistir honrosament el crac borsari que va alterar els miocardis de Nova York. Una desimboltura econòmica que va repetir amb èxit el passat mes de novembre irradiant la serenitat que el món financer demanava.

Fou el 1982 quan els centres financers nipons van deixar de ser importadors de capitals per a passar a l'ofensiva i, en tan sols 8 anys, després de burlar legislacions, adquirir empreses i exportar tecnologia punta, esdevenir el major creditor mundial.

La puixança japonesa, però, té uns fonaments fràgils que poden clivellar-se amb motius tan diversos com els recents rumors provinents de Moscó, segons els quals Gorbaxov paralyzaria durant tot el mes de gener la seua agenda diplomàtica a causa d'una previsible involució política a l'URSS. Els inversors japonesos, que confien en la *pere stroika* per a obrir el nou i abellidor mercat que constitueixen els països de l'Est, van perdre els nervis el passat 5 de gener i, en tan sols mitja hora, l'índex Nikkei va sofrir una davallada del 2% (al voltant de 610 punts), encara que finalment la pèrdua va ser tan sols de l'1'13%. La setmana última ha continuat amb tendència a la baixa propiciada per la incertesa dels tipus d'interès i la feble-

sa mostrada pel yen durant els darrers set dies.

LES XIFRES D'UN IMPERI

Quasi un terç dels cent bancs més importants del món són japonesos. Les inversions nipones als Estats Units han passat de 52.500 milions de dòlars a 75.000 milions en el temps que separa març del 1988 i el mateix mes de l'any següent. Entre les dues potències acaparen el 42% del producte interior brut mundial. Tòquio ha utilitzat tota classe d'instruments: bancs, companyies d'assegurances, societats d'inversions i agències borsàries són els protagonistes de la imparable expansió japonesa. Qualsevol inestabilitat monetària, desigualtat entre regions o endeutament forçós d'estats sencers han estat aprofitats pels nipons en benefici propi.

Un exemple, l'últim: Japó preten ara establir un triangle —equilater en principi— per a definir les relacions comercials i financeres entre Estats Units, la CE i el mateix Japó. I a més, està disposat a contribuir al reflatament de l'economia dels països de l'est — una mesura de fet ja anunciada per boca del seu primer ministre, Toshiki Kaifu— amb ajudes per valor superior als 2.000 milions de dòlars, que estaran destinats principalment a finançar exportacions. El negoci perfecte per als nipons. La CE, però, preté que Kaifu es compromet també a aportar el 15% del futur Banc Europeu de Reconstrucció i Desenvolupament per a Europa Central i de l'Est. I Japó demana com a contraprestació que la CE elimine traves a la importació de productes nipons. El resultat final d'aquesta comèdia d'equívocs, que es coneixerà el pròxim mes de juny després d'una conferència interministerial CE-Japó, segur que incrementarà la presència financera del Japó.

L'actual poder negociador del Japó és

fruit d'una trajectòria que ha fet de Tòquio el principal centre mundial de finances (per davant de Wall Street i la City) i del Japó el més temut creditor dels cinc continents. Els representants nipons li han donat la volta a una relació que a principis dels 80 era favorable als Estats Units —les inversions nord-americanes presentaven el 1981 un superàvit de 141.000 milions de dòlars— i set anys més tard ofería el trist balanç de 700.000 milions de dòlars de dèficit. La daurada etapa Reagan no ha estat tan beneficiosa per al país com els assessors de Bush van publicitar en les darreres eleccions.

El creixement de l'arxipèlag queda demostrat per dades tan evidents com la renda per càpita, 23.000 dòlars per als japonesos, un 18% més que als EUA, una diferència que té tendència a fer-se cada vegada més gran a favor dels nipons. De fet, amb el doble de població, els EUA tan sols superen en un 40% els japonesos en PIB. La base d'aquest desenvolupament financer està en la política exportadora nipona, complementada amb grans sumes d'inversions directes i indirectes a l'estranger, una demanda interna en expansió i un yen que, malgrat la darrera davallada, es manté fort.

Sense comptar amb la punta de llança de l'economia nipona —bancs, assegurances i societats borsàries— el capital de les societats registrades ascendeix a 62 bilions de yens, segons xifres del passat mes de març. I si tenim en compte el sector bancari, l'evolució ha estat fulgurant: el 1980, 24 bancs japonesos posseïen el 24% del total dels havers dels 100 primers bancs mundials; vuit anys després, hi ha 31 bancs nipons que controlen el 45% del total.

I és que el sector bancari mundial està descompensat a favor del Japó, on tan sols conviuen 155 bancs enfronts dels 14.000 que coexisteixen als EUA. La

Tòquio mossega el cor de Wall Street.

renconversió —brutal i despiadada segons les regles de Wall Street— està en marxa. Els reis del joc seran, una vegada més, els bancs japonesos: dels 100 primers banc del món 31 són japonesos, 17 tenen la seu central als EUA, 44 a la CE, 2 a Austràlia i 6 al Tercer Món.

ESTATS UNITS, UN DOMINI A LA BAIXA

La peculiaritat del sistema financer concentra el poder en una atapeïda xarxa. Quatre companyies borsàries s'han fet amb el 80% de les transaccions de divises a Tòquio. Els noms d'aquests samurais de les finances són: Nomura, Nikko, Daiwa i Yamaichi. Que, a més, contro-

len el 40% de les transaccions borsàries de Tòquio, una xifra que ascendeix fins a 60 si tenim en compte les filials d'aquest oligopoli. Amb la particularitat que mentre a Wall Street i la City les opcions de 50 milions de dòlars són considerades espectaculars, a la plaça japonesa estan considerades moneda comuna.

Però no s'han detingut aquí aquests quatre grans i han entrat per totes als EUA, on han comprat grans partides dels bons del tresor nord-americans. EUA pot, doncs, així sobreviure amb la seua malparada economia, però també es cert que des de l'exterior van estrenyent cada vegada més una corda que pot arribar a ofegar-lo. De fet, una maniobra conjunta dels poders financers japonesos

podria desestabilitzar seriosament l'economia nord-americana.

I és que els EUA han deixat de ser un país creditor per a convertir-se en un gran deutor. No en va, les inversions estrangeres acumulades a la pàtria de Reagan el 1980 ascendien als 130.000 milions de dòlars, el 1988 s'havien situat en 329.000 milions, superant les pròpies inversions americanes situades en 327.000 milions. La pròxima dècada seràn, doncs, anys en que els interessos i els beneficis agafen el camí de Tòquio. Serà la continuació d'un camí que ha fet que en la darrera dècada els EUA hagen deixat de controlar el 45% dels mercats financers del món per a fer-ho únicament sobre el 30%, mentre Japó ha pas-

La tecnologia, clau de la penetració japonesa.

sat del 14 al 44%. Una concentració de capital abans inimaginable.

UN SISTEMA FINANCER IMPENETRABLE

Davant aquesta fragilitat del sistema econòmic nord-americà els japonesos només han cedit un 4% del mercat financer a les societats estrangeres, un capital que es troba extremament fragmentat. El fet que el Ministeri de Finances veti l'entrada d'estrangers en les compres de bons del tresor nipons, ja és un símptoma de la impenetrabilitat del sistema financer japonès. Junt amb aquestes mesures compten altres, com la cohesió socio-cultural nipona i la ramificació de les societats —amb participacions creuades— que fan reaccionar a les firmes davant una possible amenaça exte-

rior. Així, les societats que figuren al punt de mira d'un comprador forà reaccionen efectuant emissions d'accions que ràpidament són cobertes per empreses germanes i que així mantenen el seu caràcter nacional.

La paradoxa d'aquesta situació és que els EUA sobreviuen a la crisi gràcies al capital injectat per les companyies japoneses mitjançant la compra dels bons del tresor. L'expansió japonesa és el principal enemic del sistema nord-americà, però sense ell no podria mantenir-se on es troba. Un amor fatal per als mastodontics esquemes dels EUA. Tot amplificat per una economia en expansió que, com l'alemanya, no pot absorbir per ella mateixa el volum total del seu producte.

En aquesta perillosíssima relació d'interessos, al Japó no li interessa ofegar to-

talment al seu principal deutor. L'economia nipona no pot arribar a ser la mantis religiosa que devore el seu amant, sinó més aviat mantenir-se com un paràsit permanent, ja que el mercat nord-americà, malgrat estar sotmès a un enorme endeutament i vacillar més del desitjable, és una peça clau per al conjunt de la CE i bona part del Tercer Món. Dit d'una altra manera, si Estat Units cau amb ell caurà tota l'economia mundial.

En aquests moments la relació EUA-Japó s'assembla cada vegada més a la mantinguda pels països del Tercer Món amb EUA. En els dos casos les relacions són de deutor-creditor, però també en els dos casos és preferible ser generós amb els deutors si es vol cobrar, encara que siga mínimament, una part de l'import.

Albert Vicent